

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах зростаючої конкуренції, активна інноваційна діяльність на підприємствах дедалі більше визначає успіх підприємницької діяльності. Нові ідеї і продукти, нові технології та організаційні рішення виводять підприємства з кризових ситуацій і гарантують їм фінансову стабільність.

Складність і надзвичайно висока рухливість ринкових процесів, поява нових запитів і зміна позицій споживачів, масштабні технологічні зрушення, стрімкий розвиток інформаційних мереж, а отже, швидке поширення та отримання інформації, її доступність не тільки ускладнюють роботу підприємств, а й сприяють появі нових, часто несподіваних можливостей для бізнесу.

Механізм управління інноваційною діяльністю завжди спрямований на досягнення конкретних інноваційних цілей шляхом впливу на чинники, які забезпечують їх досягнення. Цей вплив здійснюється за допомогою наявних ресурсів організації, серед яких провідне місце належить людським ресурсам. Людина як соціальна істота може бути змотивованою до певної діяльності, якщо така діяльність високо цінується суспільством, якщо від її результативності залежать соціальний статус і матеріальне благополуччя особистості.

Від того, наскільки сприятливими будуть в організації умови для реалізації інтелектуального, креативного потенціалу працівників, залежать якісні і кількісні характеристики інноваційної діяльності. Удосконалюючи систему інноваційного менеджменту необхідно запроваджувати ефективні форми організації, враховуючи насамперед економічні, фінансові, соціально-психологічні, організаційно-управлінські чинники, що впливають на поведінку всіх учасників інноваційного процесу.

Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності сучасних підприємств і зорієнтована на оновлення та вдосконалення її виробничих сил і організаційно-економічних відносин.

У діяльності вітчизняних підприємств недостатньо увага приділяється питанням управління інноваціями, відсутня стратегія і плани управління інноваційною ситуацією, не формується політика управління інноваціями, слабо розвинена система адаптації управління до інноваційної сфери.

Використання інновацій на підприємстві ще не стало головним фактором для більшості існуючих виробництв в Україні. Головними причинами з яких є: відсутність необхідних ресурсів та брак вільних обігових коштів для запровадження нововведень на підприємстві. Немаловажним фактором також є незацікавленість нових власників, у впровадженні інновацій, зокрема іноземних, а також недостатньо ефективною політикою держави.

Негативні фактори, що впливають на інноваційну діяльність, спричинені щорічним скороченням кількості інноваційно-активних підприємств, нестабільним інституційно-правовим забезпеченням, відсутністю сприятливого інвестиційного клімату та забезпечення доступу до інформації (правової, нормативно-довідкової, науково-технологічної, комерційної тощо) як у процесі створення, так і функціонування підприємств, неадекватністю системи організації виробництва та рівня менеджменту завданням інноваційного розвитку, недостатньою підтримкою вітчизняної науки. Не створені умови, які б сприяли широкому залученню в інноваційну сферу позабюджетних інвестицій, насамперед з боку вітчизняних комерційних структур та банків.

При удосконаленні системи управління інноваційної діяльності підприємства слід враховувати теоретичні і практичні пошуки можливостей її активізації як на рівні держави так і на рівні підприємств, які повинні базуватися на: здійсненні державної промислової та інвестиційної політики; створенні сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності в країні; удосконалення механізмів фінансування інноваційних процесів; вдосконалення правового забезпечення інноваційної діяльності.

Низька інноваційна активність вітчизняних підприємств обумовлена різними причинами. Серед них:

- фрагментарність, непослідовність і незавершеність економічної трансформації;
- орієнтація економіки на інвестування розвитку виробництв, а не на активізацію інноваційної діяльності;
- відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури;
- орієнтація на імпорт високотехнологічного устаткування, недостатня увага до розвитку власного науково-технологічного потенціалу;
- відсутність кваліфікованого управління інноваційними процесами, спрямованого на підвищення якості продукції, отримання конкурентних переваг;
- недосконалість інструментів правового регулювання інноваційної діяльності, особливо у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Наслідком цього є неспроможність державних органів управління своєчасно здійснювати необхідні структурні зміни в економіці. Господарському комплексі країни, що поглиблює технологічне відставання України від розвинених країн.

Для активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств необхідно здійснювати широкий комплекс заходів, важливе місце серед яких займає виявлення внутрішніх резервів її організації. Одним із них є забезпечення швидкого та якісного виконання кожної зі стадій та етапів інноваційного процесу, які відображають трансферт нововведень у матеріальне виробництво: від зародження і проведення фундаментальних досліджень, проектно-конструкторських розробок, створення дослідних зразків, їх випробування в лабораторіях до організації серійного чи масового виробництва новинок та їх реалізації і обслуговування. При цьому надзвичайно важливою проблемою є

не лише прискорення якісного виконання етапів, але й недопущення більших, ніж конкуренти витрат часу на стиках між стадіями і етапами інноваційного процесу.

У країнах з розвинутою ринковою економікою для підтримки інноваційної діяльності, перш за все фундаментальних та прикладних наукових досліджень, широко залучають фінансові ресурси державного бюджету.

У результаті узагальнення світового досвіду у сфері інноваційної діяльності виявлено першочергові завдання для української економіки: створення сприятливих умов для капіталовкладень в інноваційну сферу, збільшення інноваційного потенціалу шляхом активізації наявних ресурсів, широкомасштабне використання технологічних трансферів, розвиток венчурних механізмів освоєння нововведень.

Ключовими заходами по удосконаленню системи управління інноваційною діяльністю підприємства є:

- розробка та послідовна реалізація інноваційної стратегії підприємства;
- забезпечення системного підходу до здійснення технічного переозброєння і модернізації виробництва, створення виняткових технологій по всіх стадіях виготовлення продукції з метою нарощування її інтелектуальної складової та конкурентоспроможності;
- впровадження в систему внутрішньо-фірмового управління інноваційного менеджменту;
- забезпечення інвестування в інноваційний розвиток виробництва за рахунок власних і позичкових коштів;
- фінансування розробки і реалізації інноваційних проектів;
- впровадження прогресивних форм організації праці, ефективної системи мотивації інноваційної діяльності;
- впровадження інвестицій у розвиток трудових ресурсів і нарощування інтелектуального потенціалу підприємства.

Кожний з вище названих заходів механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, у свою чергу, розглядається як система, яка включає комплекс заходів щодо забезпечення конкуренції інтересів підприємства і його персоналу у практичному здійсненні стратегій підвищення конкурентоспроможності виробництва на основі інноваційного розвитку.

Так, інвестування в інноваційний розвиток виробництва за рахунок власних і позичкових коштів охоплює такі заходи:

- розробка та реалізація стратегії широкомасштабного реінжинірингу виробництва;
- впровадження у структурні підрозділи підприємства нового унікального високотехнологічного устаткування;
- розробка і впровадження ексклюзивних технологій у бізнес-процеси;
- цілеспрямоване нарощування інтелектуальної складової продукції, яка випускається;
- застосування сучасних інформаційних технологій у системі виробництва та внутріфірмового управління бізнес-процесами.

Фінансування розробки та реалізації інноваційних проектів має включати такі заходи:

- забезпечення комплексного системного підходу до розробки інноваційних проектів щодо технічного переозброєння виробництва, придбання та впровадження в експлуатацію нового високотехнологічного устаткування;
- розробка і реалізація проектів, які спрямовані на впровадження нових технологічних процесів;
- розробка інвестиційних проектів щодо підвищення якості, конкурентоспроможності та інтелектуальної складової продукції, яка випускається підприємством.

Слід зазначити, що останнім часом на різних рівнях господарювання відбулося усвідомлення потреби в інноваційному напрямку розвитку для забезпечення сталого зростання економіки, а для стимулювання інноваційної діяльності використовують різноманітні заходи, які можна досить ефективно використовувати для удосконалення управління інноваційними процесами.